

NOVI PRILOZI ZA BIOGRAFIJU DR. LEANDERA BROZOVIĆA

Kada se u Koprivnici 1996. godine obilježavala 640. godišnjica¹ otkako je 1356. godine pravnim povlasticama kralja Ludovika I. postala slobodnim i kraljevskim gradom, održan je 5. studenog u vijećnici našeg Gradskog poglavarstva okrugli stol o povijesti Koprivnice. Budući sam smatrao kako ovaj skup ne bi smio proći bez spomena imena i djela dr. Leandera Brozovića, znamenitog i zaslužnog pionira kulture u našem gradu i velikog zaljubljenika u Koprivnicu i njezinu povijest, govorio sam na temu **Dr. Leander Brozović, muzealac i povjesničar grada Koprivnice**. Tada sam u završnom dijelu izlaganja istaknuo približavanje i važnost obilježavanja za naš grad 100. obljetnice rođenja Leandera Brozovića (2. listopada 1897., Budimpešta), a na koju bi se 2. listopada 1997. godine održao prigodni skup i na zgradu Muzeja grada Koprivnice postavila njemu u spomen i čast spomen ploča u nacrtu i izradi akademskog kipara Josipa Fluksija. Sljedeće godine na okruglom stolu posvećenom stotoj obljetnici Brozovićeve rođenja, održanom 2. listopada također u Gradskoj vijećnici referirao sam na temu, proširenu novim spoznajama o dr. Brozoviću nakon jednogodišnjeg istraživanja, **Povezanost dr. Leandera Brozovića s vodećim ličnostima javnog i znanstvenog života svoga doba, prvenstveno u vezi s Muzejom grada Koprivnice**. Ovo izlaganje završio sam riječima: "Ime dr. Leandera Brozovića nezaobilazno je u povijesti našega grada. Nezaobilazno zato jer ga je zadužio velikom kulturnom akcijom i velikim prikupljenim kulturnim blagom. Akcijom stvaranja uvjeta za osnivanje muzeja, koja je trajala nekoliko desetljeća, i kulturnim blagom koje je danas temelj na kojemu počiva Muzej grada Koprivnice, a koje je pak toliko veliko da je za njegovu valorizaciju još i danas potreban jedan interdisciplinarni pristup i rad i suradnja stručnjaka od povjesničara, povjesničara umjetnosti, etnologa, arheologa do arhivista, knjižničara, konzervatora, restauratora, fotografa, kipara itd. Koprivnica mu se za sve učinjeno odužila imenovanjem svog najstarijeg trga njegovim imenom i posthumnim objavljivanjem njegove knjige **Grada za povijest Koprivnice** 1978. godine, a koju je zadnjih godina života s puno pažnje i posebnim entuzijazmom priređivao zajedno s akademskim slikarom Stjepanom Kukecom. Ovu bi knjigu zbog njenog značaja za naš grad valjalo u najskorije vrijeme iznova prirediti građanstvu Koprivnice kao drugo dopunjeno i izmijenjeno izdanje. Također predlažem, budući da do danas nije napisana njegova cjelovita biografija, a poučen upravo njegovim višegodišnjim marom i razmišljanjima o obilježavanju kulturno-

povijesnih vrijednosti našeg grada, da se na današnji dan 100. obljetnice njegova rođenja imenuje urednički tim koji bi za 50. obljetnicu svečanog otvorenja Muzeja grada Koprivnice 2001. godine promovirao njegovu cjelovitu biobibliografiju sadržanu u monografiji **Brozovićev museum** u kojoj bi se također nalazio i pretisak Zbornika Muzeja grada Koprivnice 1946.- 1953. godine, kojem je bio i jedini urednik, kao i sustavan pregled muzejske građe koju čuva koprivnički muzej. Bilo bi to djelo dostojno njegova ugleda, njegove ljubavi za naš grad i naše zahvalnosti i uspomene na njega. Mislim da je to i zaslužio." Upravo s ciljem nastanka njegove cjelovite kritičke biografije u ovoj spomen knjizi objavljujem kao prilog i ovaj naslov.

Leander Brozović je rođen 2. listopada 1897. godine u Budimpešti, gdje mu je otac radio kao bravarski pomoćnik u jednoj tvornici oružja. U ovom je gradu završio i dva razreda pučke škole da bi se 1907. godine s roditeljima, Ljudevitom i Marijom Brozović rođenoj Koščak, vratio u njihovu rodnu Koprivnicu. Koprivnica je od tada postala grad za koji je postao neraskidivo vezan i kojem je do kraja života posvetio svu svoju energiju i znanje baš kao da mu je ona bila mjestom rođenja. Gotovo pola stoljeća je proučavao njezinu povijest pisao o njoj u stručnim časopisima, zbornicima i novinama, a posebnu pažnju je pridavao svom višegodišnjem nastojanju da otvori Muzej grada Koprivnice što mu je bio životni imperativ.

U Koprivnici je završio pučku školu i nižu gimnaziju. Po dolasku iz Budimpešte upisuje u školskoj godini 1907./08. nižu opću pučku školu dječjačku, djevojačku i šegrtsku slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice. Spomenute školske godine u trećem razredu razredni učitelj mu je bio Branko Šimec.² Sljedeće školske godine u četvrtom razredu razredni učitelj mu je bio Julijo Jiroušek.³ Pjevanje ga je u oba niža razreda podučavao gradski kapelnik Tomo Šestak. U prvom razredu male realne gimnazije školske godine 1909./10. razrednik mu je bio Branko Kalinić.⁴ Sljedeću školsku godinu, 1910./11. Leander Brozović nije pohađao u Koprivnici jer je boravio u Budimpešti. Tako je drugi razred male gimnazije polazio u Koprivnici u školskoj godini 1911./12., a razrednik mu je bio Ivan Kolander. Školske godine 1912./13. polazio je treći razred, a razrednik mu je bio Đuro Kramer.⁵ Kraljevsku malu realnu gimnaziju i četvrti razred Leander Brozović je završio u školskoj godini 1913./14. kada mu je razrednik bio Luka Golub. Peti razred gimnazije pohađao je u Vukovaru, šesti u Zagrebu, gdje mu je povijest predavao **dr. Rudolf Horvat**, a sedmi i osmi razred u Osijeku u kojem je i maturirao 1918. godine.

Sam je zapisao kako se starinama počeo baviti još u petom razredu male realke. Tako je 1914. godine kao petoškolac stupio u vezu s arheološkim muzejom i "aranžirao" dolazak iz Zagreba mlađeg suplenta filozofije Vladimira Tkalčića u Koprivnicu kojom prilikom je pronađeno nekoliko vrijednih predmeta od prosvjetno-umjetničke vrijednosti. Iste godine napisao je i objavio u Podravskoj hrvatskoj straži i svoj prvi članak pod naslovom **Među hrvatskim ranjenicima**. U to vrijeme je pokazivao i ozbiljan interes za povijest Koprivnice, odvojivši jednu školsku bilježnicu koju je naslovio **Pabirci za povijest grada Koprivnice**, a na čije korice se potpisao kao autor: Leander Brozović, vicematurant. U ovu je bilježnicu s datumom 21. ožujak 1917. godine kada ju je i počeo voditi u Osijeku, uredno zapisivao važne

datume iz povijesti Koprivnice i sve što je o njoj pronašao u knjigama, časopisima i novinama. Iste bilješke pokazuju da je već u to vrijeme čitao povijesne radove **Rudolfa Horvata, Ferde Šišića, Josipa Bösendorfera, Ivana Bojničića, Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Emilija Laszowskog i Vjekoslava Klaića**, te da je istraživao i bilježio podatke o povijesti Koprivnice u arhivu koprivničkog magistrata.

Kao maturant sudjelovao je i u društvenom životu našega grada, svirajući u to vrijeme u fanfari (zboru) koprivničkih Sokola, odlazeći na piknike Koprivničanaca u nedaleko grada omi-ljeno Močilsko izletišta kod župne crkve Blažene Djevice Marije. Nazočan je i u koprivničkom tisku, objavivši 1919. godine svoj gotovo manifestni članak pod nazivom **Naše starine**, zapisavši među ostalim sljedeće: "Lijepo kaže prof. Szabo: primitivan čovjek tek brine za sadašnjost, on ne zna za prošlost i ne haje za nju, a budućnosti se tek boji ne pomišljajući da je prošlost rodila sadašnjost, a ova stvara budućnost". Ovo samo pokazuje koliko je Brozović u to vrijeme, pred odlazak na studij veterine u više gradova Europe te naposljetku i Zagreb, bio zainteresiran za koprivničku povjesnicu.

U Zagrebu je Brozović 1922. godine posjetio i dr. Rudolfa Horvata, pitavši ga što je s knjigom o povijesti Koprivnice koju je koprivnički magistrat naručio još 1909. godine. Horvat mu je tada odgovorio: "Dragi prijatelju, ja nemam kad da pišem povijest jednoga našega grada sada kad se radi o cijeloj povijesti hrvatskoga naroda. Najprije moramo spasiti Hrvatsku, a kada nju oslobodimo onda će biti čas za pisanje povijesti gradova". Budući je Horvat u to vrijeme bio vrlo angažiran u Radićevoj stranci zasigurno je i to bio jedan od razloga kašnjenja prve knjige o povijesti Koprivnice.

Nakon obrane diplomske radnje i dobivanja diplome u Budimpešti 1924. godine⁶, Brozović se zaposlio kao asistent prof. dr. Lovre Bosnića na novoosnovanom Veterinarskom fakultetu gdje je i radio sljedeće tri godine. Zbog svoje komunikativnosti i društvenosti vrlo je lako širio krug poznanstva pa je ovo zagrebačko razdoblje njegova života bilo vrlo značajno naročito za daljnji povijesni rad.

Ubrzo je postao u Zagrebu i suradnik časopisa za *historiju i etnografiju južnih Slovena*, **Narodna starina**, a kojem je glavni urednik bio **dr. Josip Matasović**, s kojim je i surađivao. Časopis je izlazio kao izdanje Hrvatskog narodnog muzeja, osnovanog 1919. godine na poticaj Emilija Laszowskog, a s ciljem skupljanja starih narodnih predmeta kako bi ih se sačuvalo od zaborava i propadanja. Brozović je postao "privatni promicatelj etnografskoga muzeja", skupljajući i vrijedne narodne starine u koprivničkoj Podravini te ih je u nedostatku muzeja u svom zavičaju donirao u Zagrebu. U popisu donatora Etnografskoga muzeja u spomenutom časopisu stoji uz njegovo ime da je 1923. godine poklonio seriju razglednica Narodopisnoga muzeja iz Dresdena i spomenicu na 25. godišnjicu tog muzeja, klešče za čupanje brade i brkova iz Koprivničkih Bregi, 1925. godine narukvice ukrašene perlicama, čuturu presvučenu neštrogenom kožom, 1929. barilec, buricu, starinsku sirnicu, 1932. godine jaram za kola, rog i svinjarski bič. U istom je časopisu 1928. godine objavio vrlo vrijedan prilog pod nazivom **Stare slike grada Koprivnice** u kojem su po prvi put objavljeni planovi koprivničke nizinske i zemljane fortifikacije, a koji se čuvaju u Beču, Dresdenu (u kojem je studirao) i Zagrebu. Slijedeći ideju ovog časopisa Brozović je dvadeset godina kas-

nije u Zborniku Muzeja grada Koprivnice uveo i rubriku donatora muzeja.

U Zagrebu je upoznao i **Emilija pl. Laszowskog**, osnivača Muzeja grada Zagreba, povjesničara i arhivista Državnog arhiva i osnivača **Družbe Braće hrvatskoga zmaja**, koja je u ono vrijeme bila elitna kulturno - povijesna organizacija. Družba je na osnovi bratstva i prijateljstva i hrvatskog domoljublja čuvala uspomene na povijest hrvatskoga naroda podizanjem spomen-ploča i spomenika značajnim događajima iz hrvatske povijesti i zaslužnim Hrvatima i svojim radom brinula o hrvatskoj kulturnoj baštini tijekom prve polovice ovoga stoljeća. Brozoviću je u to vrijeme gotovo sudbinski bilo potrebno upoznavanje s radom jedne ovakve intelektualne i altruističke organizacije koja mu je davala veliki poticaj u ostvarivanju njegovih vizija i planova o spašavanju i očuvanju duhovne i materijalne kulturne baštine za budući muzej u njegovoj Koprivnici.

Zajedno s Laszowskim posjetio je arhiv Turošpolja gdje su proučavali tamošnje arhivalije.⁷ Brozović je s **Vinkom Vošickim**, znamenitim međuratnim koprivničkim tiskarom i nakladnikom, posjetio 1925. godine Laszowskog u Državnom kraljevskom arhivu gdje su dogovorili da će Vošicki tiskati knjigu Laszowskog i suradnika "Stari i novi Zagreb". Knjiga je uz suradnju brojnih autora bila pripremljena uz jubilej 1000. obljetnice hrvatskog kraljevstva, ali do toga ipak nije došlo. Ova knjižica s podnaslovom "historičke i kulturno-historičke crtice o Zagrebu" iste je godine ipak tiskana u Hrvatskom štamparskom zavodu u Zagrebu. Zagrebačko razdoblje ostavilo je velikog traga na Brozovićevo iskustvo koje će mu koristiti poslije Drugog svjetskog rata u radu i neposrednim pripremama za otvorenje Muzeja grada Koprivnice.

Za cijelo vrijeme službovanja u Zagrebu, Brozović je bio pretplaćen na novinska izdanja iz Koprivnice, koja je redovito primao da bi ih godinama kasnije donirao za "svoj" - koprivnički muzej. I jedna mala diskrecija u vezi s koprivničkim tiskovinama koje je pratio: znao ih je naime, primati uz epitet koji je stajao uz njegovo prezime na slijedeću adresu koja nam samo pokazuje stanje njegova pronicljiva duha i temperamenta: Aristokrat, Leander Brozović, Savska cesta 14c, Zagreb.

U Koprivničkim novinama 1926. godine objavio je problematski naslov **Pitanje arhiva grada Koprivnice** u kojem upozorava na očajno stanje u gradskom arhivu gdje su arhivalije "te naše svetinje prepuštene na milost i nemilost sudbini, na milost i nemilost i poštenje pojedinaca". S takvim stanjem gradskog arhiva je upoznao je i osobnog prijatelja Emilija Laszowskog, tada ravnatelja Kraljevskog arhiva, koji je koprivničkom gradskom magistratu početkom 1927. godine uputio dopis s prijedlogom da se škrinja sa starim srednjovjekovnim koprivničkim poveljama pohrani u Zagrebu. Koprivničko gradsko poglavarstvo je na svojoj sjednici 14. veljače 1927. godine prihvatilo ovu ponudu te je Laszowski boraveći u Koprivnici kao Zmaj Brloški i Ozaljski, na svečanom otkriću spomen-ploče književniku Josipu Kozarcu 12. lipnja iste godine preuzeo škrinju s arhivalijama i otpremio je u Zagreb. Zajedno s većinom koprivničkih povelja od 14. do 19. stoljeća pohranjena je tada u Državni arhiv i anžuvinska povelja iz 1356. godine kojom je Koprivnica postala slobodni i kraljevski grad, a uz Zagreb i Varaždin tada najvažniji grad sjeverne Hrvatske.

U Zagrebu je Brozović upoznao i studenta šumarskog fakulteta Dragutina Tadijanovića s

kojim je trideset godina kasnije, kada je Tadijanović bio ravnatelj akademijskog razreda za književnost, priredio u Peterancu otkriće spomen biste podravskom pjesniku i književniku hrvatske moderne Franu Galoviću.⁸

Dr. L. Brozović

Autograf dr. Leandera Brozovića

Od 1. veljače 1941. godine **dr. Leander Brozović** je postao član Družbe Braće hrvatskoga zmaja uzevši ime **Zmaj Kamengradski**. U jeku Drugoga svjetskoga rata proučavao je spise koprivničkog arhiva u kojem je pronašao podatak o kući Antuna Nemčića Gostovinskog u Koprivnici i njegovoj villegaturi u Starigradu u kojoj je Nemčić napisao svoje "Putositnice". Bio je glavni organizator Zmajске proslave u Koprivnici 15. kolovoza 1943. godine, kada je po nacrtu akademskog slikara **Stjepana Kukeca**, postavljena i otkrivena spomen-ploča Antunu Nemčiću Gostovinskom u Koprivnici. Spomenute je godine za budući muzej od Obrtnog zbora u Koprivnici preuzeo na čuvanje cehovske starine. Također u jeku svjetskog rata u jesen 1944. godine njegov je poziv u Koprivnicu došao Miroslav Krleža kako bi ga osobno upoznao sa stanjem kulture u gradu i s pripremama za otvaranje gradskog muzeja.⁹

Njegovo gotovo tri desetljeća dugo nastojanje da u Koprivnici otvori muzej rezultiralo je, po završetku Drugog svjetskog rata, značajnim događajem 12. studenog 1945. godine kada je osnovan "Odbor za osnutak Muzeja grada Koprivnice". Prva velika kulturna i izdavačka akcija ovog odbora, uslijedila je već u kolovozu sljedeće godine kada je izašao prvi broj **Zbornika Muzeja grada Koprivnice**. Uvid u prvi broj Zbornika pokazuje niz eminentnih imena povjesničara i kulturnih i znanstvenih radnika, koje je upravo dr. Brozović okupio radi proučavanja povijesti grada Koprivnice i koprivničke Podravine. Treba naglasiti da početak tema u Zborniku nije i slučajan. Naime Brozović je, iskustvom pravog povjesničara, "otvorio" prvi broj Zbornika temama koje su od najveće važnosti za višestoljetnu povijest grada Koprivnice. Redom, to su ove teme: Prijevod povelje kralja Ludovika I. iz godine 1356., lus gladii i biografija zasigurno najistaknutijeg Koprivničanca Baltazara Napulya Dvorničića. Od suradnika spominjem **Ivana Bacha, Vladimira Blaškovića, Franju Bučara, Kamila Dočkala, Krešimira Filića, Milovana Gavazzija, Marka Kostrenčića, Emila Laszowskog, Milana Stahuljaka, Luju Thallera, Zvonimira Vargovića, Adolfa Wiserta, Vinka Žganeca i Branku Vikić**. Do 1953. godine objavljeno je osam brojeva Zbornika koji i danas predstavljaju nezaobilazno djelo u proučavanju povijesti Koprivnice, a također i preteču edicije Podravskog zbornika pokrenutu gotovo tri desetljeća kasnije. Uz ovaj izdavački pothvat Odbor za osnutak imao je i zadatak prikupljanja eksponata čime su se stvarali neposredni uvjeti za otvorenje muzeja.

Ovo njegovo nastojanje bilo je okrunjeno 27. srpnja 1951. godine kada je na prvom katu kuće dr. Stanka Sulimanovića, u glavnoj koprivničkoj srednjovjekovnoj ulici, koja je u to vrijeme nosila naziv Gospodska, svečano otvoren Muzej grada Koprivnice. Za proslavu

otvorenja pjesnik Fran Koncelak je napisao pjesmu **Koprivnica stara**, koju je za mješoviti zbor uglazbio Vladimir Dominis. Pod ravnanjem Stjepana Miklaužića, praizvedba je otvorila program svečanog otvorenja.

KOPRIVNICA STARA

*U ODAJE UĐIMO NAŠEG MUZEJA
VJEKOVI DAVNI U RELIKVIJAMA SPIJU
VJEČITE BORBE, VJEČITE PATNJE -
GLE! - PREDI SE NAŠI S TURCIMA BIJU.*

*PAŽLJIVO SAMO NAŠIM HRAMOM
TU SVAKA STVAR JE PUNA ČARA
KIPOVI, SLIKE - KNJIGE, POVELJE
TU ČVRSTO SPAVA KOPRIVNICA STARA*

U njegovim bilješkama nalazi se upravo impozantan broj imena koja je pozvao na otvorenje Muzeja, a koja otkrivaju aktivnost i poznanstva koja je gradio desetljećima. Ovdje spominjemo samo neka imena: **Ljubo Karaman, Andrija Štampar, Marko Kostrenčić, Miroslav Krleža, Milan Graf, Joža Horvat (književnik), Jaroslav Šidak, Jelisava Horvat (udovica dr. Rudolfa Horvata), Krešimir Filić, Lujo Pihler, Dražen Grmek, Teodor Varićak, Božidar Širola, Mate Suić** i drugi. Uz navedena imena Brozović je uputio i poziv na svečano otvorenje muzeja i brojnim institucijama, popis kojih također otkriva njegove interese i suradnju: **Povijesni institut Akademije u Zagrebu, Arheološki muzej u Zagrebu, Etnografski muzej u Zagrebu, Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu, Strossmayerova galerija u Zagrebu, Konzervatorski zavod u Zagrebu, Povijesni muzej Hrvatske u Zagrebu, Muzej starohrvatskih spomenika u Splitu, Gradski muzej Varaždin, Gradski muzej Dubrovnik** i brojni drugi.

Spominjem i njegovu akciju za obilježavanje 600. obljetnice slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice, kada je 1953. godine zapisao: "Do naše velike jubilarne proslave 1956. godine dijeli nas vremenski razmak od tri godine". Obilježio je gotovo sam iste godine 600. godišnjicu kako je Koprivnica dobila "pravo mača" od hercega Stjepana Anžuvince, postavljanjem ruke s mačem na zgradu Kotarskog suda, budućeg muzeja. Ova je godišnjica slobodnog i kraljevskog grada, koja je titula donijela našem gradu značenje jednog od najvažnijih gradova anžuvinske Slavonije druge polovice 14. stoljeća, ostala gotovo prešućena. I time je gotovo vizionarski predvidio ono što će Koprivničanci obilježavati četrdeset godina kasnije.

Zaključujući ovaj naslov, koji upotpunjuje kronotaksa dr. Brozovića, valja konstatirati da će ime dr. Leandera Brozovića kao i njegova djela zauvijek ostati vezana uz ime našega grada, kao dijela identiteta njegove povijesti, sadašnjosti i budućnosti.

Slika 1.

Učesnici proslave otkrića biste Frana Galovića 31. listopada 1954. godine u Peterancu ispred njegove rodne kuće. Prvi slijeva stoji Ante Neimarović, šesti u prvom redu Vladimir Kovačić, sedmi Dobriša Cesarić, osmi Dragutin Tadijanović, deveti Ivan Sabolić, deseti Gustav Krklec, dvanaesti dr. Leander Brozović, zadnji desno Vladimir Blašković

KRONOTAKSA DR. LEANDERA BROZOVIĆA

- 1897. 2. listopada rođen u Budimpešti od oca Ljudevita i majke Marije rođ. Koščak
- 1907. s roditeljima doselio u Koprivnicu
- 1913. uz pomoć koprivničkog gradonačelnika Josipa Vargovića spasio je od propadanja s tavana Gradske vijećnice dvije kape purgerskog kora iz 19. stoljeća
- 1913./14. u Koprivnici završio četvrti razred kraljevske male realne gimnazije
- 1914. 26. rujna objavljuje u Podravskoj hrvatskoj straži svoj prvi članak pod nazivom - Među hrvatskim ranjenicima
- 1916. na školovanju u Zagrebu povijest mu je predavao dr. Rudolf Horvat
- 1917. kao vicematurant iskazuje veliki interes za povijest Koprivnice pa počinje voditi bilježnicu pod nazivom - Pabirci za povijest grada Koprivnice
- 1918. maturirao u Osijeku
- 1918./19. studira na Visokoj veterinarskoj školi u Budimpešti
- 1919. na praznicima sudjeluje u fanfari koprivničkih sokola na koncertu u popularnom

- gradskom izletištu u Močilama. U koprivničkom Demokratu objavljuje programatski tekst "Naše starine" koji postaje osnova njegovog budućeg muzeološkog djelovanja
- 1920./22. studira veterinu u Brnu
1922. postaje suradnik časopisa Narodna starina u Zagrebu i muzejski povjerenik za koprivničku Podravinu
- 1922./23. studira veterinu u Dresdenu
1923. studira veterinu u Lavovu
1924. 22. veljače prima diplomu Veterinarskog fakulteta u Budimpešti. Iste godine upoznaje studenta šumarskog fakulteta u Zagrebu Dragutina Tadijanovića
1926. u Koprivničkim novinama objavljuje važan problematski naslov - Pitanje arhiva grada Koprivnice
1927. 11. veljače postavljen je za veterinaru pripravnika u Novom Vinodolskom, a 30. svibnja iste godine imenovan je kotarskim veterinarom. U dogovoru s Emilijom Laszowskim, ravnateljem Kraljevskog državnog arhiva u Zagrebu, organizira pohranu koprivničkih listina od 14. do 19. stoljeća u spomenuti arhiv
1928. 30. lipnja obranio disertacijsku radnju "Život i rad Josipa Ubla" te je u Zagrebu promoviran u doktora veterinarskih znanosti. U Narodnoj starini (ur. dr. Josip Matasović) objavio naslov "Stare slike grada Koprivnice" u kojem su po prvi put objavljeni planovi koprivničke tvrđave koji se čuvaju u Beču, Dresdenu i Zagrebu
1929. imenovan je za kotarskog veterinaru u Kutini
1931. imenovan je za kotarskog veterinaru u Velikoj Kikindi gdje radi do 1940.
1934. 23. studenog umrla Marija Brozović
1937. kod Emilija Laszowskog u Zagrebu
1940. od veljače do studenog kotarski je veterinar u Križevcima. Od studenog ove do veljače 1941. godine radi u Zagrebu kao veterinarski nadzornik u Ministarstvu narodnog gospodarstva
1941. 1. veljače postaje član Družbe Braće hrvatskoga zmaja i uzima ime Zmaj Kamengradski. 18. veljače imenovan za kotarskog veterinaru u Koprivnici gdje je, nakon kraćeg rada u Gyekenesu i Virju, umirovljen 31. ožujka 1955. U jeku rata piše u koprivničkom tisku o spašavanju, konzervaciji i revitalizaciji bedema koprivničke fortifikacije - spomenika kulture renesansnog razdoblja u Hrvatskoj
1943. 15. kolovoza kao Zmaj Kamengradski inicijator je i organizator otkrića spomen-ploče na zgradi gdje je živio Antun Nemčić Gostovinski
1944. u rujnu na poziv dr. Brozovića u Koprivnicu dolazi Miroslav Krleža kako bi se upoznao s kulturnim životom grada i priprema za otvaranje gradskog muzeja
1945. osnovan odbor za osnutak Muzeja grada Koprivnice. Predlaže zgradu Oružane (Cajghaus) kao muzejski najvrijedniji objekt u gradu za koprivnički museum. Spasio (dio) arhivske građe obitelji Inkey de Pallin u Rasinji pohranom u Državni arhiv u Zagreb
1946. - 1953. uređuje Zbornik Muzeja grada Koprivnice
1947. 14. studenog u Zagrebu posjetio Emilija Laszowskog, osnivača Muzeja grada

- Zagreba i Družbe Braće hrvatskoga zmaja. Razgovarali su o koprivničkom muzeju
1948. 2. srpnja umire Ljudevit Brozović
1951. 27. srpnja organizirao svečano otvorenje Muzeja grada Koprivnice u kući dr. Stanka Sulimanovića. Isti dan odlukom Narodnog odbora grada Koprivnice proglašen je zaslužnim građaninom grada
1953. 3. svibnja inicirao, organizirao i otkrio spomen-stup Antunu Nemčiću Gostovinskom u Starigradu. Na zgradu Kotarskog suda postavio IUS GLADII, pravo mača, kojim činom obilježava 600. obljetnicu povelje hercega Stjepana Anžuvina Koprivnici
1954. 30. svibnja u Muzeju otvara prvu izložbu Fedora Malančeca u Koprivnici. 31. listopada u povodu 40. godišnjice smrti Frana Galovića inicijator je i organizator otkrića njegove biste u Peterancu u izradi akademskog kipara Ivana Sabolića
1955. i kasnijih godina uređuje i organizira s Mirkom Androićem da se arhivska građa Poglavarstva grada Koprivnice od 17. do 19. stoljeća pohrani u Historijski arhiv u Varaždinu
1962. 31. kolovoza umro od bolesti srca u koprivničkoj bolnici. Pokopan 2. rujna u 17 sati na gradskom groblju
1966. posthumni dobitnik "Nagrade oslobođenja Koprivnice 7. studeni 1943."
Sredinom šezdesetih, po preseljenju Muzeja grada iz kuće dr. Sulimanovića u zgradu bivšeg Kotarskog suda, najstariji koprivnički trg dobiva ime - Trg dr. Leandera Brozovića

Bilješke:

1. Osim izlaganja o muzealcu i povjesničaru dr. Leanderu Brozoviću na okruglom stolu o povijesti grada uz ovu godišnjicu angažirao sam se i nizom drugih akcija poučen upravo razmišljanjima i radom dr. Leandera Brozovića o važnosti prezentiranja kulturno - povijesnih vrijednosti grada. Obilježavanje ove značajne obljetnice za naš grad predlagao sam radi vremena i priprema, slijedeći ideje i u neku ruku stil dr. Brozovića, još u kasno ljeto 1994. godine u krugovima, koprivničkih kulturnih i društvenih radnika (prema osobnim bilješkama). U prijedlogu je stajalo kako bi Gradsko poglavarstvo cijelu 1996. godinu simbolično proglasilo *Kraljevskom godinom* u kojoj bi se imale odvijati brojne *kraljevske fešte*, sportski susreti, književni festivali, obilježavanje obljetnica itd. (uzgred napominjem kako epitet *kraljevski* nije prihvaćen u rano proljeće 1995. godine na sastanku predsjedništva Povijesnog društva, a kasnije nije zaživio ni u Koprivnici, ali je opće prihvaćen i funkcionira u kulturno - povijesnoj turističkoj ponudi susjednih gradova sjeverne Hrvatske kao i u susjednoj Mađarskoj). Time bi se ne samo lokalnoj javnosti već i na nivou države pa i susjednih zemalja skrenula pozornost najšire javnosti na bogatu stoljetnu kulturno - povijesnu baštinu grada Koprivnice. Za svečanu proslavu Dana grada 1996. godine osobno sam inicirao i uspostavio prve kontakte između Poglavarstva grada Raba i Koprivnice, a što je rezultiralo dolaskom družine Rapskih samostreličara koji su 2. studenog 1996. atraktivnom kostimografijom i prikazom samostreličarskog turnira iz 14., anžuvinskog stoljeća, osim što su efektno promovirali povijest svoga grada na vrlo zoran način dočarali građanstvu Koprivnice način života u za naš grad toliko značajnom stoljeću. Spominjem tom prilikom razumijevanje i susretljivost gradonačelnika Vinka Špička kao i Odjela za društvene djelatnosti grada, Gradskog vijeća, Turističke zajednice i Radio Drave. U tjedniku Glas Podravine i Prigorja iste godine objavio sam dvadeset i osam stručnih naslova iz povijesti grada prezentirajući nekim člancima važne obljetnice iz povijesti grada koje nezasaženo nisu našle svoje mjesto u službenom programu obilježavanja 640. obljetnice slobodnog i kraljevskog grada (vidi G. Podravine 12. travnja 1996.): 140. godišnjica dolaska bana Josipa Jelačića u Koprivnicu i početak gradnje gradske škole odnosno zgrade Gradskog poglavarstva te proslave 500. obljetnice slob. i kr. grada, 325. obljetnice smrti Zrinskog i

Frankopana i njihovih veza s onovremenom Koprivnicom, 90. obljetnica koprivničkog Hrvatskog sokola, 125. godišnjica rođenja Stjepana Radića i njegove veze s Koprivnicom i Podravinom, 140. godišnjica sadnje naše parka, 470. godišnjicu Sabora Kraljevine Slavonije u Koprivnici, 550. godišnjici rušenja Kamengrada, 620. godišnjici prvog dokumenta Gradskog poglavarstva. Sve navedeno samo pokazuje koliko može biti opsežan i odgovoran stručni posao u javnom prezentiranju kulturno - povijesne baštine grada Koprivnice, a koju je desetljećima njegovao i tako se prema njoj odnosio kako u stručnoj tako i u široj javnosti i sam dr. Leander Brozović.

2. Godišnje izvješće Niže opće pučke škole dječjačke, djevojačke i šegrtske škole slobodnog i kr. grada Koprivnice koncem školske godine 1907./08., Koprivnica 1908.
3. Naslov pod dva za godinu 1908./09., Koprivnica 1909.
4. Izvještaj kr. male realne gimnazije u Koprivnici za školsku godinu 1909./10., Koprivnica 1910.
5. Naslov pod četiri za godinu 1912./13., Koprivnica 1913.
6. Diploma se nalazi u Arhivu Muzeja grada Koprivnice.
7. Hrvatski državni arhiv, ostavština Emilija Laszowskog. Vidi i naslov Dražena Ernečića *Emilij pl. Laszowski i koprivnička Podravina* u Podravskom zborniku 21, Koprivnica 1995. Naslov prikazuje detaljniji odnos i suradnju Brozovića i Laszowskog od 1924. do 1949., a pogotovo u svezi osnivanja Muzeja grada Koprivnice.
8. Prema izjavi Dragutina Tadijanovića Andreji Brozović, unuci dr. Brozovića i Draženu Ernečiću, Koprivnica - Zagreb 1996.
9. Josip Horvat, Preživjeti u Zagrebu, Dnevnik 1943.-1945., Zagreb, 1989.

Izvori:

1. Hrvatski državni arhiv, fond Emilija Laszowskog.
2. Arhiv grada Koprivnice, fond Leandera Brozovića.
3. Fototeka Muzeja grada Koprivnice.
4. Zbirka novina, Muzej grada Koprivnice.

Literatura:

1. Lelja Dobronić, Šezdeset godina života dr. Leandera Brozovića, upravitelja Muzeja grada Koprivnice, Vijesti Društva muzejsko konzervatorskih radnika NR Hrvatske, Zagreb 1958.
2. Hrvatski biografski leksikon, br. 2, Zagreb 1989.
3. Hrvatski leksikon, sv. I. Zagreb 1996.

Napomena: ovaj naslov uključuje brojnu literaturu o dr. Brozoviću, a ovo je izbor iz bibliografije.

Dražen Ernečić

Neue Beiträge zur Biographie von Dr. Leander Brozović

Der Autor bringt neue Angaben über das Leben und Werk von Dr. Leander Brozović vor, dem Begründer und erstem Leiter des Museums der Stadt Koprivnica. Obwohl die feierliche Eröffnung des Museums der Stadt Koprivnica am 27. Juli 1951 stattfand, stammen die historischen Arbeiten von Dr. Leander Brozović sowie die Bemühungen um die Gründung des Museums vom Anfang der 20er Jahre des 20. Jahrhunderts.

Im Jahr 1919 veröffentlichte Leander Brozović in der Koprivnicaer Zeitschrift Demokrat den Artikel Naše starine (Unsere Altertümer), der zu einer fast programmatischen Grundlage seiner künftigen jahrzehntelangen Tätigkeit hinsichtlich der Vorbereitungen um die

Gründung eines Museums in Koprivnica wurde. In seinem Artikel beruft sich Brozović auf die Tätigkeit im Bereich des Kulturdenkmalschutzes, der von Gjuro Szabo durchgeführt und propagiert wurde.

Als Tiermedizin- und Ethnologiestudent in Wien, Dresden und Lemberg arbeitete Brozović Anfang der 20er Jahre zusammen mit dem kroatischen Historiker Dr. Rudolf Horvat und Dr. Josip Matasović, dem Redakteur der vom Kroatischen Volksmuseum herausgegebenen Zeitschrift *Narodna starina*. Da es zu jener Zeit in Koprivnica noch kein Museum gab, schenkte Brozović einige ethnographische Gegenstände aus dem Podravina-Gebiet um Koprivnica dem genannten Museum, und 1923 wurde er auch zum privaten Förderer des Ethnographischen Museums für die Region von Podravina und Koprivnica. In der genannten Zeitschrift wurde 1928 sein Beitrag *Stare slike grada Koprivnice* (Alte Bilder aus der Stadt Koprivnica) gedruckt, in dem zum ersten Mal die Baupläne der zur Verteidigung vor den Türken errichteten Koprivnicaer Festung veröffentlicht wurden, die in Wien, Dresden und Zagreb - den Städten, wo er studierte - aufbewahrt werden.

Nachdem er seine Diplomarbeit 1924 verteidigt hatte, wurde er an der neugegründeten Hochschule für Tiermedizin in Zagreb angestellt, an der er bis 1927 tätig war. In Zagreb lernte er Emilije Laszowski kennen, den Begründer des Museums der Stadt Zagreb, den Archivisten des Staatsarchivs und den Begründer des Kulturvereins *Družba Braće hrvatsko-ga zmaja* (dt. Gesellschaft der Brüder des kroatischen Drachen). Die Zusammenarbeit mit Laszowski währte folgende 25 Jahre. Nach dem 2. Weltkrieg arbeiteten Brozović und Laszowski aufs engste bei den Vorbereitungen um die Gründung des Koprivnicaer Museums zusammen.

Um den am 12. November 1945 gegründeten Ausschuß für die Gründung des Museums der Stadt Koprivnica, der eigentlich zum Vorläufer des zu gründenden Museums wurde, konnte Brozović eine Reihe von relevanten Fachleuten aus ganz Kroatien sammeln. In *Zbornik Muzeja grada Koprivnice* (Annalen des Museums der Stadt Koprivnica) wurden von 1946 bis 1953 Arbeiten folgender Autoren veröffentlicht: Ivan Bach, Vladimir Blašković, Emilije Laszowski, Franjo Bučar, Kamilo Dočkal, Krešimir Filić, Milovan Gavazzi, Marko Kostrenčić, Milan Stahuljak, Lujo Thaller, Adolf Wisert, Vinko Žganec und Branka Vikić.

Zu der Eröffnungsfeier des Koprivnicaer Museums lud Brozović seinen persönlichen Freund Miroslav Krleža ein sowie Ljubo Karaman, Andrija Štampar, Milan Graf, den Schriftsteller Joža Horvat, Jaroslav Šidak, Jelisava Horvat und Lujo Pihler. Mit diesen angesehenen Personen arbeitete Brozović bei den Vorbereitungen um die Gründung des Museums der Stadt Koprivnica zusammen.